

ETIČNI KODEKS

DRUŠTVA ZA LOGOTERAPIJO LOGOS

1. Uvod

Smernice Etičnega kodeksa Društva za logoterapijo Logos (v nadaljevanju Društvo) so obvezujoče za vse člane Društva (v nadaljevanju člani). Člani, ki opravljajo psihoterapevtsko dejavnost so zavezani tudi Etičnemu kodeksu Slovenske krovne zveze za psihoterapijo (SKZP).

Biti človek pomeni, imeti pred seboj smisel, ki ga je treba izpolniti, in vrednote, ki jih je treba uresničiti. Pomeni, živeti na polarnem polju napetosti med resničnostjo in ideali, ki se morajo uresničiti¹. Člani se odgovorno soočajo z etičnimi vprašanji, ki zadevajo področje njihovega strokovnega delovanja.

Etični kodeks Društva je razdeljen na tri dele: (1) uvod, (2) splošne etične smernice in (3) etična načela delovanja.

2. Splošne etične smernice

Logoterapija izhaja iz predpostavke, da se odnosi med ljudmi odvijajo na vzajemnem spoštovanju posameznikove svobode. Pri tem ne gre za svobodo posameznika od okoliščin, bodisi bioloških ali psihosocialnih, temveč za svobodo, da lahko vsak posameznik v kakršnihkoli okoliščinah zavzame lastno stališče do bivanjske realnosti. Človek, ki je zmožen odločanja, je svoboden, je tudi zmožen kljubovati navideznim določenostim svoje bivanjske realnosti². Zato se člani ravnajo tako po etično odgovornem odnosu do samega sebe kot odgovorno do psihoterapevtske stroke in odgovornosti do ljudi, s katerimi se srečujejo v logoterapevtskem odnosu.

Člani Društva sprejemajo človeka kot edinstveno in neponovljivo bitje, ki v sebi združuje telesno (biofizično), duševno (psihično) in duhovno (noetično) razsežnost. Naravnost na smisel³ sprejemajo kot osrednjo kakovost človeškosti pri svojem delovanju.

Logoterapevti nikoli ne dajejo ali izumljajo smisla uporabnikom, temveč jim pomagajo pri njihovem odkrivanju in udejanjanju konkretnih (z)možnosti za uresničevanje smisla v njihovem življenjskem položaju⁴. Razločevanje med smiselnim in nesmiselnim temelji na uporabnikovi odgovornosti, to se pravi, na odločanju v skladu z njegovo vestjo⁵.

¹ (Frankl 1994a, 51)

² (Frankl 1994, 40)

³ (Lukas 2001, 5)

⁴ (Frankl 1994a, 157)

⁵ (Frankl 1994a, 61)

Logoterapevti vidijo človeka, kljub različnim usodnim dejavnikom, kot svobodno in odgovorno bitje,⁶ zato spoštujejo dostojanstvo in vrednost posameznika ter si prizadevajo za ohranjanje in zaščito temeljnih človekovih pravic. Središče logoterapevtovega zanimanja je človekova pravica (*ad personam, ad situationem*) do kolikor mogoče smiselnega življenja⁷.

Biti človek, pomeni biti usmerjen ali namenjen k nečemu ali k nekemu; pomeni biti vdan: ali delu, ki se mu človek posveča; ali človeku, ki ga ljubi; ali Bogu, ki mu služi⁸. Logoterapevti se posvečajo znanju o človeku ter razumevanju samega sebe in drugih (*tukaj in zdaj*), ter širjenju in uporabi takšnega znanja za dobrobit človeštva.

Člani Društva si prizadevajo širiti zavedanje: o celovitosti človekovega bitja, o svobodni volji in osebni odgovornosti. Še posebej si prizadevajo oblikovati vest. Vestnost predpostavlja edinstveno človeško zmožnost samopreseganja; kar pomeni, da je človek zmožen pogleda nase z odmikom od sebe, da presoja in vrednoti lastna dejanja v moralni in etični luči⁹. Prav tako širijo člani tudi zavest zmožnosti človekove naravnosti k smislu: o zaupanju v življenje kljub trpljenju, o zavesti bivanjske realnosti in bivanjski zmožnosti izpolnitve smisla ter o ljubezni, tudi kot tisti zmožnosti, ki omogoča človeku doživljati tako sebe kot drugega kot edinstveno in enkratno človeško bitje¹⁰.

Pri uresničevanju tega poslanstva si člani zavzeto prizadevajo zaščititi dobrobit uporabnikov in njihovih svojcev (kadar to ni v nasprotju z uporabniki), kakor tudi udeležencev v raziskavah.

Znamenje človeškega obstoja je sožitje antropološke enotnosti in ontoloških razlik¹¹, zato logoterapevti spoštujejo svoje poklicne kolege ter pripadnike sorodnih poklicev. Po svojih najboljših močeh jim posredujejo popolne informacije, v kolikor to ni v nasprotju z dobrobitjo njihovih uporabnikov, ter jim izkazujejo vzajemno spoštovanje.

Svoje strokovno znanje in veščine uporabljajo člani Društva samo v namene, ki so skladni s temi vrednotami in ne dovoljujejo, da bi jih drugi zlorabljali.

Nikoli ni pomembna tehnika sama po sebi, ampak to, v kakšnem duhu jo uporabljamo¹². Zato se vse opisane etične smernice nanašajo tudi na tim. specifične tehnike logoterapije, kot so: nasprotna namera, namerna nepozornost in sprememba stališča (sokratski dialog), kot tudi na nespecifične logoterapevtske tehnike, ki jih logoterapevti uporabljajo.

Ko logoterapevti vstopajo v raziskovalno dejavnost imajo pravico do svobode raziskovanja in komunikacije. S tem so tudi odgovorni za svoje raziskovalno delo na področju: primerne strokovne usposobljenosti, objektivnosti pri uporabi znanja in veščin ter skrbi za največjo dobrobit uporabnikov, kolegov, študentov, udeležencev v raziskavah ter zainteresirane javnosti.

⁶ (povzeto po Lukas 2001, 10)

⁷ (Frankl 1994a, 147)

⁸ (Frankl 1994, 43)

⁹ (Frankl 1994a, 23)

¹⁰ (Frankl 1994a, 24)

¹¹ (Frankl 1994, 41)

¹² (Frankl 1994a, 31)

Pomembno funkcijo »etične podpore« članom Društva na podlagi Etičnega kodeksa Društva opravlja častno razsodišče Društva (ČRD). Nanj se člani lahko obrnejo po strokovno mnenje v primeru etičnih vprašanj in dilem pri psihoterapevtskem delu. ČRD skrbi za dodatno izobraževanje svojih članov o etiki, seznanja edukante z Etičnim kodeksom in s svojim pravilnikom.

Če ob posameznem vprašanju ali problemu nastanejo nejasnosti ali dileme, se lahko Društvo ali posamezni člani obrnejo na Strokovni svet Slovenske krovne zveze za psihoterapijo (SKZP).

Ob vključitvi v Društvo posamezni kandidat poleg vloge za članstvo poda tudi izjavo o sprejemanju načel Etičnega kodeksa Društva.

V primeru kršitev etičnega kodeksa, statuta in drugih aktov Društva, odloča Častno razsodišče Društva (ČRD), ki v skladu s pravilnikom obravnava prijavo kršitve. ČRD v skladu s svojim pravilnikom skrbi za temeljit in pravičen postopek z ustreznim načinom preiskave, z različnimi ravni in odprtostjo preverjanja, s pravičnostjo v svojem odločanju ter s korektnim upoštevanjem pritožb zoper svoje odločitve.

Kršitve članov zoper Etični kodeks Društva rešuje najprej ČRD. V primeru neustreznega ali neuspešnega reševanja oz. kadar gre za pritožbo na izrečeno sodbo, se člani Društva za področje psihoterapije obrnejo na Častno razsodišče SKZP.

3. Etična načela delovanja

Namen etičnih smernic v tem dokumentu je:

- zaščita in zavarovanje uporabnikov pred neetično uporabo logoterapije,
- orientacija pri delu članov,
- vsebinska podlaga za pritožbe.

Področja, na katerih se člani zavezujejo etičnim načelom, so:

1. odgovornost
2. usposobljenost
3. moralni in pravni standardi
4. zaupnost
5. dobrobit uporabnikov
6. poklicni odnosi
7. stiki z javnostmi
8. raziskovanje

3.1. Odgovornost

Pri nudenju storitev člani vzdržujejo najvišje strokovne standarde in sprejemajo odgovornost za posledice svojega strokovnega delovanja.

3.2. Usposobljenosti

Člani si prizadevajo za vzdrževanje usposobljenosti na najvišji strokovni ravni. Dolžni so spremljati razvoj znanosti s stalnim strokovnim izpopolnjevanjem in usposabljanjem. Sestavni del usposabljanja sta tudi supervizija in intervizija. Član so dolžni slediti aktualnim spoznanjem in informacijam na področjih zdravja, znanosti in stroke, ki so povezana z dejavnostmi, ki jih izvajajo. Dolžni so prepoznavati meje lastnih pristojnosti in meje uporabljenih tehnik. Izvajajo le tiste dejavnosti in uporabljajo le tiste tehnike, za katere so usposobljeni. Na področjih, kjer še ni priznanih standardov, člani upoštevajo vse potrebne varnostne ukrepe, da bi zaščitili dobrobit svojih uporabnikov.

3.3. Moralni in pravni standardi

Moralna in etična merila članov so njihova osebna stvar v enaki meri kot za vsakega drugega državljana. Odgovornost članov na strokovnem področju delovanja se poveča, kadar vpliva na kakovost strokovnosti ali v primeru zmanjšanja zaupanja javnosti v delovanje Društva in njegovih članov. Etična odgovornost članov se še poveča v primeru, ko etična merila društva opozarjajo na neizpolnjevanje strokovnih obveznosti.

Pri svojem vedenju so člani pozorni na obstoječe družbene norme in na morebitne vplive, ki bi jih upoštevanje ali odstopanje od teh norm utegnilo imeti na njihovo strokovno delo. Prav tako je vsak posamezni član dolžan etično vplivati s svojim vedenjem v javnosti na izvajanje strokovnega dela svojih kolegov.

3.4. Zaupnost

Osnovna dolžnost članov je, da spoštujejo zaupnost podatkov pridobljenih med svojim delom. Takšne podatke lahko razkrijejo drugim le s privoljenjem uporabnika (ali njegovega pravnega zastopnika), razen v tistih izjemnih primerih, kadar obstaja verjetnost, da bi v lahko prišlo do nevarnosti (npr. življenjske ogroženosti) za uporabnika ali za druge. Člani so dolžni svoje uporabnike obvestiti o pravnih omejitvah zaupnosti. Člani so običajno za razkritje informacij dolžni pridobiti pisno dovoljenje obravnavane osebe.

3.5. Dobrobit uporabnikov

Člani spoštujejo integriteto uporabnika in ščitijo dobrobit ljudi ter skupin, s katerimi delajo. Kadar pride do konfliktov interesov med uporabniki in institucijami, ki zaposlujejo člane Društva ali z njimi sodelujejo, so člani dolžni slediti svoji strokovni odgovornosti in zavezanosti etičnim pravilom Društva ter vse vpletene strani obveščati o svojih obveznostih. Člani obveščajo uporabnike o naravi in namenu sleherne evalvacije, obravnave, učnega oz. vadbenega procesa. Priznavajo uporabnikom, da so svobodni v odločanju za sodelovanje v

raziskavi, terapiji ali učnem procesu. Siljenje ljudi k sodelovanju ali da *za vsako ceno vztrajajo* v obravnavi, ni etično.

3.6. Poklicni odnosi

Člani Društva si prizadevajo za vzpostavljanje in razvijanje kakovostnih poklicnih odnosov. Spoštujejo raznolikost strokovnih pristopov in metod, ter pravice in dolžnosti institucij ali organizacij, s katerimi sodelujejo.

3.7. Stiki z javnostmi

Člani so dolžni ustrezno in objektivno predstaviti svoje nazive, profesionalne kvalifikacije, povezave in funkcije, prav tako pa tudi tiste institucije in organizacije, s katerimi so povezani oz. s katerimi so povezane njihove izjave. V javnih izjavah člani Društva samostojno ali v skladu s svojo vlogo v Društvu posredujejo informacije, strokovna mnenja in dostopnost do storitev, publikacij ter služb na ustrezen način. Svoje strokovne izjave utemeljujejo na splošno sprejetih znanstvenih odkritjih, hkrati pa jasno prikažejo omejitve, nejasnosti in morebitne negotovosti v zvezi z dokazi.

Izjave za javnost, oglasi o dejavnostih, reklamiranje in promocijske aktivnosti morajo biti za uporabnike stvarne, resnicoljubne in ustrezne. Nedopustna je zavajajoča reklama.

3.8. Raziskovanje

Odločitev o raziskovalni dejavnosti temelji na pobudah okolja, potrebah in strokovni presoji posameznih članov Društva. Raziskovanje se odvija z namenom, kako kar najbolje prispevati k razvoju prakse in teorije v dobrobit človeštva in stroke. Rezultati raziskav so vidni in dokazljivi. Ko se člani odločijo za raziskavo, (zagotovijo) razmislijo o materialnih okvirih, o metodah in o ciljih, v katere usmerijo raziskovalne sile in sredstva. Raziskovalci pri izvedbi upoštevajo dostojanstvo in dobrobit sodelujočih ter materialni okvir, pravila in strokovne standarde. Raziskovalci so udeležencem v raziskovalnih projektih dolžni razložiti namen in zagotoviti možnost svobodne privolitve, ki je podana pred začetkom projekta.

Literatura:

FRANKL, V. E. (1994) *Zdravnik in duša* (prev. Jože Stabej). Celje: Mohorjeva družba.

FRANKL, V. E. (1994a) *Volja do smisla : osnove in raba logoterapije* (prev. Jože Stabej). Celje: Mohorjeva družba.

LUKAS, E. (2001) *Tudi tvoje trpljenje ima smisel: logoterapevtska tolažba v krizi* (prev. Jože Stabej). Celje: Mohorjeva družba Celje.

Etični kodeks je sprejelo Društvo za logoterapijo Logos v Slovenjskih Konjicah na svoji Skupščini, dne:

Cvijeta Pahljina,
predsednica Društva